

DOMMER I HØJESTERET:

»Jura er systematiseret sund fornuft«

Jens Peter Christensen er dommer i Højesteret og mener ikke, at jura skal være mere kompliceret, end at man kan forklare sin gamle mor det. Han taler om det første møde med en morder, strafudmåling, og hvorfor dommerne bærer vinrøde kapper i retssalen.

Der er ingen betænkningstid, og svarene kommer prompte og velovervejede, når Jens Peter Christensen åbner munden:

"Jura er jo i sig selv dødsygt," udbryder han og fortsætter:

"Det er kun spændende, når man kommer ned i det, når man begynder at forstå, hvad det handler om – hvilke samfundsmæssige og menneskelige forhold, det handler om. Selve paragrafferne er jo ikke spor spændende," lyder det.

Jens Peter Christensen, tidligere underviser på Aarhus Universitet, har siden 2006 arbejdet som højesteretsdommer med kontor på Christiansborg og syv meter og tredive til loftet:

"Retssagerne starter klokken 09.00 og stopper klokken 14.00. Det har de gjort i flere hundrede år," fortæller han, imens vi bevæger os rundt på Christiansborg og besøger de to retssale: Den ene i moderne hightech-stil i stål og vinrød læder, den anden med 1800-talsvibe prydet af stuk i loftet og møbleret med antikke stole.

På Christiansborg er gemakkerne store, loftet hænger højt over gulvbrædderne, og de

vinrøde dommerkapper hænger i en klynge på knagerækken i frokoststuen, når de ikke er i brug. Dommerne trækker i vinrøde kapper, når de skal i retssalene i Højesteret. Kappen sikrer, at ingen fremtræder i sribede skjorter, logotøj eller andet identitetsskabende. Alle bærer den samme uniform som politimanden på job - for dommeren skal fremstå neutral, når han træffer afgørelser og afsiger domme. Dommerkappen har så at sige en anonymiserende effekt, og der er stærke traditioner bundet til både arbejdet i salen og kappen på skuldrene:

"Man står op, når man taler. Det gør man af respekt for kongen, selvom kongen altså ikke har været her i 300 år," fortæller Jens Peter:

"Det er en gammel tradition, at man har kappe på," fortsætter han.

Kappen symboliserer, at dommerne ikke står i retssalen i kraft af deres egen private person, men som repræsentanter for den dømmende magt:

"Vi er der ikke som os selv; vi er der som embedet; talerøret for retten. Vi er her ikke, fordi vi er Børge og Oliver, og hvad vi nu hedder, men som redskaber for gældende ret," forklarer han.

PÅ JOB I HØJESTERET

Det trak en smule på smilebåndet, da Jens Peter tilbage i 2006 for første gang iførte sig den vinrøde kappe og taltalte sine nye kolleger i tredje person i retssalen:

"Man står der i kappen; det føles meget mærkeligt første gang. Der sidder dem, man lige har siddet og drukket kaffe med, og nu taler man til hinanden i tredje person," beretter han og fortsætter:

"Så siger jeg: 'Jeg er enig med første- og anden-voterende', ikke 'Jeg er enig med Oliver og Lars'. Når vi er færdige, tager vi kappen af, slår hinanden på skulderen og spørger: 'Nå, var du ude at cykle i går?' Alt er meget anonymiseret i kraft af kappen," fortæller han og understreger, at kappen faktisk ikke kræ-

"Det er sjældent, man har regler, hvor man tænker 'Det var da helt himmelråbende åndssvagt'."

vede lang tids tilvæning. Når en ny dommer årligt føjes til staben, insisterer de eksisterende dommere altid på kappens nødvendighed - de bærer den jo selv i det daglige arbejde i retssalene. Jens Peter medgiver, at han også hurtigt tilsluttede sig den holdning, for selvom en vinrød kappe kan synes fjollet at bære, tjener den et konkret formål ved på symbolsk vis at adskille privatpersonen fra fagpersonen.

Når en sag står på, er der altid mindst fem dommere på den. De forbereder sig alle individuelt, før de ifører sig de vinrøde kapper og indtager retssalen. Højesteret fungerer som ankeinstans, eller sidste instans om man vil, for en sag når kun til Højesteret, hvis en part, der er berørt af sagen, vælger at anke.

"Vi forbereder os grundigt, før vi går ind og hører på advokaterne. Vi ved godt, hvad de vil sige, men selvfølgelig ikke hvordan de vil sige det. Advokaterne må ikke komme springende ind med nye beviser og argumenter som i en amerikansk tv-serie, trække en kanin op af hatten eller dukke op med én eller anden gammel neger, de pludselig kan afhøre, så sagen vender helt rundt," forklarer han og fortsætter:

Vejen til Højesteret

§§§

Jens Peter Christensen er født i 1956 i Skive, men kan, med rette, betegnes en Aarhus-mand, for han er uddannet i Aarhus af flere omgange:

"Jeg har jo aldrig haft nogen karriereplan," fortæller han.

Jens Peter er ikke gået den slagne vej til stillingen som højesteretsdommer. Han startede egentlig på økonomistudiet, men sprang fra, fordi det simpelthen var for kedeligt. Statskundskab var derimod lige sagen og viste sig senere at åbne dørene for jura, for som et led i studiet på statskundskab skulle studerende dengang gennemføre, hvad der svarede til jurastudiets andetårsprøve:

"Alt der er offentlig ret, det vil sige statsret, forvaltningsret, EU-ret, folkeret, skulle man have ovre hos juristerne. Det gjorde jeg først til allersidst, for noget så åndssvagt som jura gad jeg godt nok ikke spille min tid med. Men jeg fik et par rigtig spændende lærere derinde, og det gik op for mig, at det sgu da var rigtig sjovt," genkalder han.

Jens Peter har tilbragt en del år på skolebænken og blev cand. phil. i 1980, cand. scient. pol. i 1982, lic. jur. i 1990, cand. jur. i 1992 og dr. jur. i 1997. Studietiden ligger ham ikke fjernt, og han genkalder nemt, hvordan man som studerende ikke altid kan se meningen med dét, man beskæftiger sig med:

"For studerende er det lidt en gåde, hvad juridisk metode er. Min gamle lærer Gorm Toftegaard påstod, at 'Juridisk metode er at sætte sig ned og læse indenad og tænke sig om.' Det bliver studerende ikke klogere af, men det er sådan set rigtigt nok," fortæller han.

"Des mere avanceret man bliver, des gladere bliver man for de der helt simple udsagn, som man kan se, der er meget dybde i. Når man er ung, kan man ikke rumme sådan noget, for man tænker: 'Og hvad så? Jeg sidder her og tænker mig om - det fører jo ingen steder'," fortæller han.

Jens Peter har arbejdet som dommer i Højesteret i syv år, men kan blandt andet også pryde cv'et med stillinger som adjunkt ved Institut for Statskundskab ved Aarhus Universitet, landsdommer i Vestre Landsret, professor i offentlig ret, fuldmægtig ved Københavns Kommune og ministersekretær i Undervisningsministeriet.

”En advokat siger for eksempel, at hans klient vil have 10.000 kr., og den anden siger, at hans klient ikke vil betale noget som helst. Så hører man på dem. Den næste dag går med, at dommerne voterer. I mere end 80 procent af sagerne når fem dommere uafhængigt af hinanden frem til det samme resultat.”

EN FIRKANTET STØRRELSE

I Højesteret arbejder dommerne ikke specifikt med felter, de ved en masse om. Jens Peter argumenterer for, at specialisering kan hæmme forståelsen for helheden – og det er ikke godt, hvis man sidder som dommer. Derfor afgør tilfældigheder, hvilke sager dommerne beskæftiger sig med i Højesteret:

”Jeg har personligt mest forstand på offentlig ret, altså forvaltningsret og statsret. Men det er ikke sådan, at jeg sidder og får de sager tildelt af den grund. Vi arbejder under en generalistidé om, at dommere skal have forstand på alt. Hvis du bliver meget specialiseret inden for et felt, mister du måske blikket for helheden og sammenhængen i det. Det bliver let lidt for fortænkt, hvis du er en rigtig specialist,” forklarer han:

”Juraen skal ikke være mere kompliceret, end at du kan forklare din gamle mor det,” tilføjer han.

Jurafaget har om noget ry for at ligne en firkantet størrelse uden plads til alt for store armbevægelser og fortolkningsmuligheder. Men Jens Peter fortæller, at selvom nogle love godt kan virke mærkelige, er der som oftest en fornuftig grund bag:

”Der findes regler, man synes er meget mærkelige. Men i de fleste tilfælde, når man først får sat sig ind i dem, er der en ret god begrundelse for, at de er, som de er,” siger han:

”Og det er jo egentlig ikke så mærkeligt, at det er sådan, for reglerne er jo menneskeskabte af folk, der rent faktisk har tænkt sig om, før de lavede dem. Reglerne er der for at løse problemer ud fra nogle grundlæggende værdier, som deles af flertallet. Det er sjældent, man har

regler, hvor man tænker ’Det var da helt himmelråbende åndssvagt’,” uddyber Jens Peter:

”Men jeg kan huske, at vi havde en sag en gang, hvor vi vidst nok var enige om, at det hele var temmelig åndssvagt. Sagen handlede om en kvinde, som var endt som en grøntsag og nu var på plejehjem. Hun var umulig at komme i kontakt med, men fysisk set levede hun. Manden ville gerne have hende flyttet fra det sted, hun var, til et andet sted i landet, fordi han selv var flyttet, for så ville det være nemmere for ham og børnene at besøge hende,” fortæller han:

”Men lovgivningen var indrettet sådan, at der med nogle reformer var lagt så meget vægt på selvbestemmelse, at en patient som hende skulle give samtykke for at blive flyttet. Så kan du jo selv regne problemet ud, for hun kunne

”Vi ved godt, hvad et røveri koster, men det er jo værre at knalde folk ned i deres eget hjem.”

jo ikke samtykke. I gamle dage var det sådan, at en værge kunne samtykke - i det her tilfælde ville det være manden - men det var afskaffet. Der var vi alle enige om, at det var en åndssvagt regel. Men der var bare ikke noget at gøre,” beretter han.

FORBRYDELSENS PRIS

Sager, der når i Højesteret, har ikke til formål at afgøre, om en mand er skyldig i en forbrydelse eller ej. Som sidste ankeinstans beskæftiger Højesteret sig derimod med, om straffen er udmålt rigtigt, og om sagen er forløbet korrekt:

”I de straffesager vi sidder med, afgør byretten og landsretten om den tiltalte er skyldig eller ej. Vi sidder ikke med ansvaret for, om det drejer sig om frifindelse eller tolv år i spjældet.

” Første gang man skal se en morder herinde, tænker man ’Hold kæft mand, nu kommer der en morder’.

Vi får måske en sag om, at processen forud var forkert, at dommeren var inhabil, at det i virkeligheden ikke var drab men vold med døden til følge eller den slags,” siger Jens Peter.

Dommerne famler ikke ligefrem i blinde, når de skal afsige en dom. De regler, dommerne dømmer ud fra, er menneskeskabte, og de mange paragraffer og lovbestemmelser, som juraen indeholder, er udtryk for grundholdninger, der deles af flertallet i samfundet.

”Jura er som regel en form for systematiseret sund fornuft. Det er udtryk for værdier, som du og jeg og andre har, og de værdier er så forsøgt sat på paragraffer,” siger han. Derfor bliver juraen et værktøj og dommene en mekanik, når følsomme sager pensles ud i retten, og dommerne skal tage en beslutning:

”Selv drabssager bliver en mekanik: Der er en takst på tolv år for drab, og hvis det er slået fast, at man er drabsmand, skal man have tolv år. Det får mig ikke til at ligge vågen om natten,” fastslår han.

Jens Peter taler afmålt om prisen på givne forbrydelser. Når der skal fældes dom i en straffesag, handler det om, hvor meget den pågældende lovovertrædelse skal ’koste’ den tiltalte, altså hvor længe den tiltalte skal ruske tremmer og må opgive sin frihed som betaling for forbrydelsen. Forbrydelser bliver holdt op imod hinanden og står til sammenligning, når taksten og prisen for bestemte lovovertrædelser skal bedømmes og fastslås. Hvis dommerne for eksempel vurderer, at det er en værre forbrydelse at slå folk ned i eget hjem end på åben gade, kan det være med til at begrunde, at et hjemmerøveri skal koste længere tid i brummen end et almindeligt røveri:

”Vi ved godt, hvad et røveri koster, men det er jo værre at knalde folk ned i deres eget hjem. Det må koste noget mere,” forklarer Jens Peter.

RABAT PÅ DRAB

Det koster tolv år bag tremmer, hvis du slår et andet menneske ihjel. Indtil 2009 fik du dog to

” Så bliver hun rigtig sur og kommer med en spand cellulosefortynder, hælder det ud over ham og sætter en tændstik til.

år i rabat, hvis du var i et forhold med vedkommende. I 1993 besluttede Højesteret nemlig, at drab på ægtefællen eller kæresten var en formildende omstændighed, og derfor skulle det ikke koste helt så dyrt, som hvis man slog et menneske ihjel, man ikke var i et forhold med. Begrundelsen var, at drabet var mere forståeligt, fordi følelser som jalousi, vrede og irritation kunne spille ind, når morder og offer havde et forhold til hinanden:

”Tanken var ikke, at en ægtefælle eller kæreste var mindre værd end andre. Men hvis du har et motiv som lyder, at den ene i meget lang tid har gået den anden på nerverne, hvis det er jalousi eller sådan noget, er det noget, der kan gøre drabet mere forståeligt,” forklarer Jens Peter:

”Jeg nåede at have en enkelt sag, hvor konen havde slået manden ihjel,” fortæller han og uddyber, at konen var blevet træt af manden og havde bedt ham om at flytte ud af huset i løbet af weekenden. Manden havde dog tilsyneladende ikke taget konens forslag helt så alvorligt, som hun ellers havde ment det, og da han lå og sov en formiddagslur på sofaen søndag, nåede hun sin grænse:

”Så bliver hun rigtig sur og kommer med en spand cellulosefortynder, det er jo super brandfarligt, og hælder det ud over ham og sætter en tændstik til,” genkalder Jens Peter:

”Så springer manden op. Det er jo ikke så mærkeligt, der er ild i ham overalt,” fortæller Jens Peter og gengiver, at manden sprang ud gennem vinduet og faldt om ude på gårdspladsen, da fem cykelryttere drejede om hjørnet og straks kørte hen til ham:

”Manden siger sine sidste ord til cykelrytterne. Og her ville man sige, at hvis det var en film, var det en rigtig dårlig film, for han siger: ’Hun har brændt mig af.’ Det er jo mageløst,” fortæller Jens Peter.

”Vi skulle så tage stilling til, om det var så groft, at hun skulle have mere end ti år, og der

nogensinde får behov for at skulle se en morder i øjnene, men som dommer i Højesteret er man ikke fritaget for mødet. Hvordan er det så at sidde på sin stol i retssalen kun iklædt kappen som forsvar, når man første gang skal stå ansigt til ansigt med en morder?

”Man forestiller sig måske, at første gang man skal se en morder herinde, så tænker man ’Hold kæft mand, nu kommer der en morder’,” siger Jens Peter:

”Men de fleste drab er jo egentlig noget halvt og sorgeligt noget. Tit er drabsmanden en stakkel, og drabet er sket i en eller anden form for beruselse,” fortæller han og understreger, at mordere som oftest ikke ligefrem er macho skikkelser, der indtræder på matriklen i retssalen helt samvittighedsforladte som i en anden filmproduktion med vilde øjne og truende adfærd:

”Det var ikke sådan, at man sad og blev bange,” beretter han om sit første møde med en morder i retssalen:

”Vi sidder ikke og frygter, at de hopper på os. Drab har jo som regel en helt konkret grund. Langt, langt de færreste drab er tilfældige. Jeg siger ikke, at det kan forsvares, men

de har en begrundelse i et begivenhedsforløb. Det er jo som regel nogen, man kender, man bliver slået ihjel af,” meddeler han.

Én ting er i hvert fald sikker: Selvom drabsmænd ikke har meget til fælles i filmverdenen og i virkeligheden, dækker straffesagerne i Højesteret så rigeligt behovet for indsigt i kriminalsager. Jens Peters bogreoler er ikke ligefrem domineret af krimiromaner eller dvd-bokse med krimiserier.

”Det er meget sjovere at have sager i Højesteret end at læse kriminalromaner og se dårlige tv-serier,” afslutter han med et smil.

Der hænger en billedvæg med alle tidligere dommere i Højesteret foran Jens Peters kontor på Christiansborg. Det er tydeligt, at moden har skiftet en del gennem tiden, men selvom hvide parykker og store brilleglas for længst er gået af mode, tyder intet på, at den vinrøde dommerkappe nogensinde bliver umoderne. I hvert fald ikke i retssalene. ■

”Det er jo som regel nogen, man kender, man bliver slået ihjel af.”

havde rigsadvokaten så billeder med af det forfuldede lig. Hun fik ti år. Hun må snart være ude igen,” vurderer han.

MØDET MED MORDERE

De fleste mennesker har en forestilling om, hvordan en morder ser ud: Det er gerne skumle typer med fedtet hår og skæg, store briller, fleecejakke og slidte kondisko. Det er i hvert fald det billede, Hollywood-serier flittigt smider på sendefloden, og som farver vores forestilling. I realiteten er der ikke ret mange af os, der

